

I. Узагальнена інформація щодо наукової та науково-технічної діяльності вищого навчального закладу або наукової установи

Інститут українознавства був заснований у січні 1992 р. Згідно Постанови Кабміну України від 21 червня 2000 року №1003 – Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки України. З 2009 р. Інститут має статус Національного, в 2011 р. він трансформований у Національний науково-дослідний інститут українознавства та всесвітньої історії. ННДІУВІ – провідна наукова інституція в галузі українознавства, яка здійснює наукові дослідження й освітню діяльність, координує роботу українознавчих центрів України й зарубіжжя. У 2012 р. в структурі ННДІУВІ функціонував 21 підрозділ, у т.ч. 14 наукових відділів та 2 філії.

Інститут має вагомий доробок, зокрема підготовлено: сотні книжкових видань; близько 7 десятків номерів журналу «Українознавство» і томів Збірника наукових праць; сотні публікацій у багатьох періодичних виданнях України й зарубіжжя; щорічно проводяться міжнародні конгреси, науково-практичні конференції та міжнародні конкурси з українознавства для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, студентів і молодих учених.

Наукова діяльність Інституту значною мірою відображена на Інтернет-сайті ННДІУВІ, інформація на якому регулярно поповнюється і оновлюється. Одним із пріоритетних завдань у цьому напрямі є створення якомога повнішої бази електронних ресурсів з українознавства.

Історія розвитку Інституту українознавства та всесвітньої історії засвідчує динаміку його інтелектуального поступу.

На виконання підпункту 54.1.1 Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2012 року № 187, Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації проведено атестацію Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії.

За висновками експертної комісії з проведення державної атестації науково-дослідних (науково-технічних) установ та згідно з наказом Держінформнауки України від 1 жовтня 2012 року № 175 «Про затвердження результатів атестації бюджетних наукових установ» Національний науково-дослідний інститут українознавства і всесвітньої історії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України атестовано з рейтинговою оцінкою 309 балів та віднесено до категорії «А4» з терміном наступної атестації – 1 жовтня 2017 року. До категорії А-4 належать наукові установи, що мають високий науковий потенціал та визнання в Україні і світі, формують державну науково-технічну політику, впливають на науково-технічну політику галузей та мають високий рівень розвитку і отриманих результатів наукової діяльності.

На ННДІУВІ покладені завдання: організація та координація наукових досліджень з проблем українознавства та всесвітньої історії; розроблення і впровадження новітніх технологій навчання; підготовки фахівців з українознавства; дослідження, вивчення генезису України і українців в Україні і за її межами, феномена українського світу, дослідження стану, перспектив етно-, націо-, державотворення, матеріального, соціально-економічного, культурно-духовного, освітньо-наукового розвитку України, поширення інформації (знань) про Україну і українство в світі.

Основними пріоритетними науковими напрямками наукової установи у 2012 році були:

- розвиток українознавства як основи формування світогляду народу, ідеології і політики суспільного розвитку та державотворення України;
- розвиток українознавства як фундаментальної, системної науки про Україну і світове українство;
- розробка теоретичних і практичних основ трансформування науки, освіти, педагогіки і культури в світлі завдань та перспектив розвитку України як суверенної, демократичної, конституційно-правової держави;
- організація та проведення фундаментальних та прикладних досліджень з пріоритетних напрямків сучасної науки у тісному зв'язку з підготовкою фахівців, наукових кадрів; широке використання інтелектуального потенціалу Інституту для забезпечення розвитку освіти, науки, культури на засадах наукової методології та тісного зв'язку з навчальним процесом;
- поширення і пропаганда наукових знань про Україну і світове українство.

Основним завданням Інституту є координація та проведення наукових українознавчих досліджень спрямованих на вивчення українства як загально цивілізаційного феномену в просторі і часі. Відповідно, головною метою діяльності Інституту було і лишається – проведення комплексних наукових досліджень з проблем українознавства, включаючи розробку його теоретико-методологічних засад; перспективних проблем націє-, державо-, та культуротворення; дослідження філософсько-світоглядних трансформацій українського соціуму; освітніх аспектів самозбереження та розвитку українства тощо. Чільне місце в діяльності наукових співробітників ННДІУВІ посідає також впровадження наукових результатів у практику життєдіяльності українства як в Україні, так і поза її межами, зокрема в розвиток освіти; організація та проведення стажування фахівців з українознавства; підготовка і атестація науково-педагогічних кадрів з українознавства, надання організаційної, наукової та навчально-методичної допомоги відповідним інституціям, що працюють в сфері українознавства тощо.

Нажаль, у 2012 році із-за складного фінансового становища, до роботи в ННДІУВІ з метою наукових досліджень різноманітних українознавчих проблем не було змоги долучити провідних вчених.

Науково-педагогічні кадри (стисла аналітична довідка за останні три роки)

	2010	2011	2012
Усього наукових співробітників	94	94	93
Кандидатів	20	21	25
Кандидатів сумісників	11	9	–
Докторів	5	6	7
Докторів сумісників	12	10	–
Член-кореспондентів	2	2	1
Доцентів	3	3	4
Професорів	5	6	6
До 35-ти років			
Кандидатів	8	8	11
Докторів	0	0	0

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 року № 1719 «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра» Міністерство освіти і науки України, наказом від 06 грудня 2007 року, враховуючи необхідність якісної підготовки педагогічних працівників з цього напрямку, ввело в перелік напрямів (спеціальностей) спеціалізацію «українознавство».

У ННДІУ з 2004 року розпочалася підготовка наукових кадрів зі спеціальності 09.00.12 – українознавство: історичні науки та філософські науки.

Щорічно Національному науково-дослідному інституту українознавства Міністерством освіти і науки України доводилися обсяги державного замовлення з підготовки наукових кадрів через аспірантуру за спеціальністю «Українознавство» (09.00.12).

Понад державне замовлення вступили до аспірантури – 3 чол. За 2007–2011 рр. захищено 20 дисертацій. Кількість аспірантів, які залишились працювати в інституті – 6. На даний час до захисту підготовлено понад 15 дисертацій. Станом на 31.12.2012 р. в ННДІУВІ навчається 26 аспірантів (з яких: за денною формою навчання – 8 аспірантів; за заочною формою навчання – 16 аспірантів; здобувачів – 2).

У 2012 році до аспірантури на 1 курс не було зараховано жодної особи, так як МОН молодь спорту України в особі першого заступника Міністра не дав своєї особистої згоди на здійснення набору, порушивши цим державне замовлення.

Набір аспірантів по роках:

денна форма навчання:	заочна форма навчання:	Здобувачі:	Кількість захищених дисертацій
2004 р. – 5	2004 р. – 7	2004 р. – 4	
2005 р. – 5	2005 р. – 5	2005 р. – 5	
2006 р. – 5	2006 р. – 5	2006 р. – 3	
2007 р. – 5	2007 р. – 5	2007 р. – 0	2007 р. – 1 кандидатська
2008 р. – 5	2008 р. – 5	2008 р. – 0	2008 р. – 1 кандидатська, 2 докторські
2009 р. – 2	2009 р. – 3	2009 р. – 0	2009 р. – 5 кандидатських
2010 р. – 2	2010 р. – 5	2010 р. – 0	2010 р. – 4 кандидатські, 2 докторські
2011 р. – 2	2011 р. – 3	2011 р. – 1	2011 р. – 5 кандидатських

Кількість відкритих у звітному році спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських дисертацій – 0

Кількість відкритих у звітному році спеціалізованих вчених рад по захисту докторських дисертацій – 0

Кількість виконаних робіт та обсяги їх фінансування за останні три роки

Категорії робіт	2010		2011		2012	
	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.	к-сть од.	тис. грн.
Фундаментальні	0	0	0	0	3	2906,0
Прикладні	5	8169,8	5	8243,3	4	3094,0
Госпдоговірні	0	0	0	0	0	0

Згідно з наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 28 жовтня 2011 року № 1241 «Про результати конкурсного відбору проектів фундаментальних та прикладних досліджень і розробок, виконання яких розпочнеться у 2012 році за кошти державного бюджету» Національному науково-дослідному інституту українознавства та всесвітньої історії було затверджено 7 фундаментальних та прикладних НДР.

Упродовж звітнього 2012 року до виконання НДР було залучено 98 наукових співробітників. Результати наукових досліджень були узагальнені у звітах відділів та філій ННДІУВІ, у 10 монографіях (285,49 о.в.а.), 1 підручнику з грифом МОН (19,35 о.в.а.), 19 навчальних посібниках (320,07 о.в.а.) та у 316 наукових статтях (165,95 о.в.а.).

Наукова спільнота ННДІУВІ постійно обмінювалася інноваційними проектами в процесі проведення міжнародних конференцій, семінарів, виставок. Під час обговорення та обміну думками, науковим досвідом між науковцями інновації набувають нового змісту, більшої сили і ваги в суспільстві, охоплюють більші території та галузі науки. Виникають умови створення єдиного світового ринку нових знань і новітніх технологій (завдяки Інтернету) як нового економічного ресурсу.

Серед основних завдань науково-дослідної роботи в ННДІУВІ – сприяння становленню наукового світогляду українського народу; розроблення методології національної науки, культури, освіти, виховання на засадах українознавства; сприяння єдності інтересів українців і етноменшин як єдиної нації; зміцнення зв'язків з українцями і українознавчими центрами за кордоном; розвиток фундаментальних, пошукових та прикладних досліджень з пріоритетних напрямків сучасної науки у тісному зв'язку з підготовкою наукових кадрів; широке використання інтелектуального потенціалу Інституту для забезпечення розвитку освіти, науки, культури.

Слід зазначити, що в цих умовах відбувається принципова переоцінка ролі «людського чинника». Саме сучасні інноваційні зміни пов'язані з творчістю, інтелектом, знаннями, новаторством людини як основного носія інноваційних ідей.

Тематичний план науково-дослідних робіт ННДІУВІ на 2012 рік, що виконувався за рахунок коштів державного бюджету, затверджений директором Національного науково-дослідного інституту українознавства та всесвітньої історії та погоджений директором Департаменту ліцензування та наукової діяльності Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України складався з 3-х фундаментальних НДР та 4-х науково-дослідних тем прикладного характеру з актуальних проблем суспільних та гуманітарних наук із загальним обсягом фінансування з державного бюджету на 2012 рік – 6000000 гривень.

Проміжні результати наукових досліджень науковців ННДГУВІ у 2012 році дають ключ до розуміння специфіки наукових праць, їх ролі в продукуванні наукових знань та особливостей підготовки багатогранних і комплексних досліджень. Незалежно від того, носять наукові праці індивідуальний чи колективний характер, їх створення потребує як величезних інтелектуальних, так і фізичних зусиль.

Найвагоміші результати фундаментальних досліджень та прикладних досліджень і розробок

1. НДР "Україна і світове українство в системі українознавства. Українці в світовій цивілізації і культурі", керівник – д.філол.н., проф. Кононенко П.П., державний реєстраційний номер 0112U003511, категорія роботи – фундаментальна, розрахована на 3 роки (2012 – 2014 рр.) виконання.

Колективна монографія «Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі» (XV – XVIII ст.) (за ред. П.Кононенка) присвячена системному дослідженню актуальної, широкої і комплексної проблеми, пов'язаної з еволюційним розвитком українського народу в контексті світового цивілізаційного процесу. До реалізації цього унікального проекту було залучено 21 науковця – фахівців з археології, історії, етнології, філософії, філології, мистецтвознавства, правознавства. Це дало змогу всебічно підійти до розв'язання проблеми і ґрунтовно висвітлити такі аспекти НДР як природничо-філософське бачення української землі, етногенезу українського народу очима антропології, археології, генетики, етнології та мовознавства.

Працюючи над НДР «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці в світовій цивілізації і культурі», науковцям вдалося на основі сучасної методології, дослідити еволюцію України і світового українства у XV – XVIII ст. Підготовлено 2-й том (3 кн.) монографії «Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі» (51,49 у.д.а., 736 с. та 24 кольорові сторінки-вкладки), індивідуальні монографії, наукові статті.

Вагомого значення набувають результати проведених науковими співробітниками відділення «Філія Гуцульщина» українознавчих експедицій. Узагальнено зібрані в процесі дослідження більш як 30-ти українознавчих експедицій матеріали і поповнено ними науковий фонд відділення. Результати експедиції записані на відео плівку та зняті на фото. Тематика українознавчих експедицій різнопланова. Це і дослідження Різдвяних свят, обрядів, коляди на Гуцульщині; вивчення сільського та лісового господарства в гірських районах; експедиції з вивчення музичної творчості, діяльності народних умільців по виготовленню музичних інструментів та збору письмових та усних джерел з історії Гуцульської Верховинщини в умовах Гуцульського краю; кам'яних природних пам'ятників з їх обмірами, описами і фото знімками даного об'єкта природи та історії, а саме: «Скельного святилища в Терношорах»; скельно-печерного святилища «Дідчі Церкви», (урочище Сурдугі); «Довбушеві комори та гора Довбушенка». В результаті проведених досліджень у 2012 році підготовлено та опубліковано 6 монографій, 1 інформаційно-аналітичний бюлетень, 1 посібник, 135 наукових статей, у т.ч. 17 – у міжнародних часописах, виголошено 91 доповідь на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

Виконання теми розпочалося у 2012 році і носить проміжний характер.

Найбільш ефективні розробки по темі:

1. Народна культура українців: Життєвий цикл людини: історико-етнологічне дослідження: у 5 т. [наук. Ред. М. Гримич]. – Т. 3. Зрілість. Жіноцтво. Жіноча субкультура. – К.: Дуліби, 2012. – Т. 3. – 480 с.
2. Українська земля і люди. Український етнос у світовому часопросторі (XV – XVIII ст.). – К.: ННДІУВІ, 2012. – Т. II
3. Кононенко П.П., Кононенко Т.П. Україна у нас одна. – К.: «Рада», 2012. – Кн. 1. – 336 с.
4. Кононенко П.П., Кононенко Т.П. Україна у нас одна. – К.: ННДІУВІ, 2012. – Кн. 2. – 280с.
5. Крисаченко В.С. Християнство на теренах давньої України: від Апостола Андрія до Князя Володимира. – К.: МП Леся, 2012. – 650 с.
6. Фігурний Ю.С. Козацькі збройні виступи 20-30-х рр. XVII ст. як дієвий чинник українського етнодержавонацієтворення в українознавчому вимірі. Монографія та вибрані українознавчі праці. – К.: ННДІУВІ, 2012. – 144 с.
7. Інформаційно-аналітичний бюлетень XX ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції «Українознавство та всесвітня історія: теоретико-методологічні засади наукових парадигм» (25-26 жовтня 2011 р., м. Київ, ННДІУВІ) [автор-упорядник Фігурний Ю.С.]. – К.: ННДІУВІ, 2012. – 296 с.
8. Чирков О.А. Наповнення Вікіпедії знаннями про українство: Збірник допоміжних матеріалів». – К.: ННДІУВІ, 2012. – 200 с.

2. НДР "Українознавство в розбудові незалежної України: теоретико-методологічні проблеми науки та їх вирішення", науковий керівник – к.і.н, доц. Токар Л.К., номер державної реєстрації 0112U003513, категорія роботи фундаментальна, тема розрахована на три роки виконання (2012-2014).

Визначено концептуальні засади, структуру та опрацьовано джерельну базу узагальнюючої розробки – колективної монографії «Новітнє українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку науки». Опубліковано: 1 довідник, 1 посібник, 36 наукові статті, у т. ч. 3 в міжнародних часописах загальним обсягом 63,6 др. арк., в роботі над якими поглиблено концептуальні, теоретико-методологічні та понятійно-термінологічні основи розвитку українознавства в XXI ст.; вивчено процес становлення і розвитку наукових засад новітнього українознавства, розкрито їхню суть і значення для інституціоналізації комплексної системи знань про Україну та українців; поглиблено дослідження шляхів та засобів забезпечення органічної єдності розвитку українського народу й науки українознавства та впровадження її доробку в життя; розкрито сутність та визначено зміст наукового самопізнання, розроблено його інструментарій. Обсяг роботи, запланований на 2012 рік, виконаний. Видання монографії «Новітнє українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку науки» передбачається здійснити у 2013-2014 роках і буде узагальнюючим дослідженням з даної НДР.

У рамках виконання НДР упродовж 2012 року продовжувалася робота по підготовці тексту наукового посібника «Наукові основи українознавства». Текст міститься в електронному варіанті й за наявності коштів буде видана у 2013 році.

У рамках виконання НДР "Українознавство в розбудові незалежної України: теоретико-методологічні проблеми науки та їх вирішення» вийшов друком довідник «Науковий інструментарій українознавця» (376 с., 28,09 у.д.а.), у якому подається визначення сутності та змісту основних термінів і понять науки українознавства, які є неодмінною умовою вироблення її теоретико-методологічних підстав розвитку та формування світоглядних засад українознавства, його готовності й вміння діяти відповідно з потребами розбудови незалежної України.

Найбільш ефективні розробки по темі:

1. Науковий інструментарій українознавства. Довідник. – К., 2012. – 364 с.
2. Калакура Я. С. Українознавче дослідження: теорія та методологія. – К.: Джуря, 2012. – 292 с.
3. Санченко А. Ю. Розвиток українознавства в Україні (1991–2011 рр.): Автореф. дис. канд. іст. наук. – К., 2012. – 17 с.
4. Калакура Я.С. Методика опрацювання джерел і літератури в українознавчому дослідженні // Українознавство. – 2012. – № 2. – С. 54–63
5. Краснодемська І.Й. Розвиток національної культури як складової самопізнання українського народу в дослідженнях науковців діаспори (XX століття) // Українознавство. – 2012. – № 3. – С. 192–199.
6. Краснодемська І.Й. Історія створення та діяльність українознавчих центрів у Німеччині (XX ст.) // Німеччина – Україна: історичні, культурні, економічні та наукові зв'язки. Зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнародного наукового Конгресу у Мюнхені (10-12 квітня 2011. – Мюнхен-Полтава. – С. 153–173.
7. Токар Л.К. Наукові основи в розвитку новітнього українознавства // Українознавство. – 2012. – № 2. – С. 63–68.
8. Токар Л.К. Чому українознавство необхідно розвивати як цілісну науку? // Українознавство. – 2012. – № 1. – С. 50–55.
9. Толочко Д. В. Етноісторичні реконструкції походження українського народу: теоретико-методологічні основи // Українознавство. – 2012. – № 1. – С. 61–65.

Найвагоміші результати прикладних досліджень і розробок

1. Прикладне дослідження «Створення контенту для навчально-методичних комплексів з української мови та українознавства для закордонних українських навчальних закладів», науковий керівник – д.філос.н., доц. Кононенко Т.П. Дана модель являє собою евристично валідний інструмент, що розроблений у вигляді програмного забезпечення і дозволяє провадити тестування для визначення рівня володіння українською мовою в of-line і on-line режимах. В цій моделі поєднується визначення суто мовних навичок (синтаксичний і семантичний виміри) з контекстом їх існування й функціонування (прагматичний вимір мови), що відображається в єдності 5 сегментів тестування, які відповідають 5 мовним компетенціям особи: граматики, аудіювання, читання, письмо і мовлення.

Відповідно до рішення Вченої ради ННДІУВІ від 16.10.2012 року розпочалось експериментальне дослідження в межах проекту «Загальнодержавна сертифікація рівнів володіння українською мовою». Програмне забезпечення для сертифікації (комп'ютерного тестування з подальшим аналізом отриманих результатів) розроблено Кримською філією

ННДУВІ, контенти з граматики, аудіювання та читання для рівня В2 створено науковцями ННДУВІ.

Експертною комісією, до складу якої входило 30 експертів із 6 наукових відділів інституту протягом місяця проводили апробацію інформаційного наповнення загальнодержавної сертифікації. Після усунення виявлених під час апробації недоліків пілотний варіант сертифікації буде загальнодоступний, зокрема під час Міжнародного конкурсу з українознавства для студентів та молодих учених-2013.

Найбільш ефективні розробки по темі:

1. “Електронний посібник з тематичного, поточного, рубіжного, підсумкового контролю та самоконтролю учнів, абітурієнтів та студентів з граматики англійської мови” (скорочена назва ”Електронний посібник з тестування граматики англійської мови”). Інструкція – 0,43 у.д.а., програма у форматі – архів ZIP.win.rar – 854 КБ, тестові завдання з англійської – 3,38 у.д.а.

2. ”Електронний посібник з тематичного, поточного, рубіжного, підсумкового контролю та самоконтролю учнів, абітурієнтів та студентів з біології.” (скорочена назва ”Електронний посібник з тестування біології”). Інструкція – 0,54 у.д.а., програма у форматі – ZIP.win.rar – 2667 КБ, тестові завдання з біології російською мовою – 7,02 у.д.а., українською – 6,81 у.д.а.

II. Визначні результати фундаментальних досліджень у галузі природничих, суспільних і гуманітарних наук, зокрема наукові досягнення світового рівня

Закінчених у 2012 році фундаментальних НДР немає.

Всі 3-и НДР мають перехідний характер.

1. НДР «Українознавство в розбудові незалежної України: теоретико-методологічні проблеми науки та їх вирішення», науковий керівник – к.і.н., доц. Токар Л.К.

Обсяг фінансування повний – 2700 тис.грн., на 2012 р. – 900 тис.грн.

Визначено концептуальні засади, структуру та опрацьовано джерельну базу узагальнюючої розробки по завершенню держбюджетної теми – колективної монографії «Новітнє українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку науки». Здійснено колективні та індивідуальні дослідження, зокрема опубліковано: 1 довідник, 1 посібник, 34 наукові статті, у т. ч. 3 в міжнародних часописах, в яких: поглиблено концептуальні, теоретико-методологічні та понятійно-термінологічні основи розвитку українознавства як науки і навчальної дисципліни в ХХІ ст.; вивчено процес становлення і розвитку наукових засад новітнього українознавства, розкрито їхню суть і значення для інституціоналізації комплексної системи знань про Україну та українців; досліджено основні напрями політики у незалежній Україні щодо питань національної ідентичності та консолідації українського народу; розширено й поглиблено дослідження шляхів та засобів забезпечення органічної єдності розвитку українського народу й науки його самопізнання як єдиної системи наукових інтегративних знань та впровадження її доробку в життя; розкрито сутність та визначено зміст наукового самопізнання, розроблено його інструментарій.

Результати наукових досліджень були апробовані в 17 доповідях на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

2. НДР «Україна і світове українство в системі українознавства. Українці в світовій цивілізації і культурі», керівник – д.філол.н., проф. Кононенко П.П.

Обсяг фінансування повний – 3300 тис.грн., на 2012 р. – 1110 тис.грн.

У контексті розкриття невід’ємності історії України від всесвітньої історії простежено динаміку державотворчого та демократичного процесів у давній Україні, побутування історичних типів держав на її теренах, особливості української державності княжих часів; поглиблено теоретико-практичний аналіз психотипових особливостей та унікальностей українського етносу, виявлених з використанням експедиційної методології дослідження та українознавчого психофілософського підходу; здійснено ретроспективний аналіз і моделювання біогеографічних умов певних регіонів України, що вплинули на формування світогляду та побут українців; проаналізовано природні особливості господарювання як соціоформуючої структури традиційного побуту на українському терені; продовжено вивчення представлення знань про минуле України у Вікіпедії; з’ясовано багатоаспектність медіа-культури як інтегративного компоненту гуманітарного та технічного напрямку всіх сфер буття людської життєдіяльності; проаналізовано націократичні ідеї у вітчизняній політичній думці; розкрито світоглядні засади українського антропокосмізму як етапу розвитку української культури; проаналізовано світогляд українського ученого і філософа М. Холодного у контексті сучасних світоглядних пошуків про місце людини у природі та суспільстві та основні тенденції глобалізаційної думки на межі XIX і XX ст.; висвітлено закономірності й особливості розвитку етнічно-національних та соціально-культурницьких процесів у західноукраїнському регіоні, проблеми збереження довкілля на Гуцульщині в роки незалежної України; на основі етнологічних, фольклористичних, соціоантропологічних праць вивчено колективний жіночий культурний досвід у традиційному суспільстві (трудова/господарська сфера, обрядовість, матеріальна культура, фольклор, звичаєве право) XX ст.

Підготовлено та опубліковано 6 монографій, 1 інформаційно-аналітичний бюлетень, 1 посібник, 135 наукових статей, у т.ч. 17 – у міжнародних часописах, виголошено 91 доповідь на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

3. НДР «Парадигмальні проекції метанаративів світових ідентичностей в дискурсивному просторі підручників з українознавства та всесвітньої історії», заст. наук. керівника – к.і.н. Дідух Л.В.

Обсяг фінансування повний – 2718 тис. грн., на 2012 р. – 906 тис. грн.

Започатковано реалізацію дослідницького проекту «Образ України та українців у сучасних зарубіжних шкільних підручниках з всесвітньої історії», що є першою в українській гуманітарній науці спробою вивчення специфіки образу «українського» у сучасних європейських шкільних підручниках, з метою з’ясувати, які знання про Україну та український народ формують шкільні підручники у закордонних школярів, показати ступінь зацікавлення українознавчою проблематикою в неукраїнському освітньому середовищі. Зокрема, окреслено та зібрано джерельну базу дослідження: матеріали німецьких та хорватських підручників та робочих зошитів з історії, методичних посібників для вчителів історії, шкільних атласів з історії та географії та іншої навчально-методичної літератури; на основі зібраних джерельних матеріалів вивчено способи ретрансляції знаково-символічних інваріантів світових ідентичностей (на прикладі української).

Опубліковано два номери (XXIX та XXX) "Збірника наукових праць ННДІУВІ", 4 номери журналу "Українознавство" та 18 наукових статей.

III. Найважливіші результати прикладних досліджень, конкурентоспроможні прикладні розробки та новітні технології за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки

Всі прикладні (4) розробки мають перехідний характер.

1. Прикладне дослідження «Створення контенту для навчально-методичних комплексів з української мови та українознавства для закордонних українських навчальних закладів», науковий керівник – д.філос.н., доц. Кононенко Т.П.

Обсяг фінансування повний – 1740 тис.грн., на 2012 рік – 870 тис.грн.

Пріоритетний напрям НДР – інформаційні та комунікаційні технології; пріоритетний тематичний напрям – інтелектуальні інформаційні та інформаційно-аналітичні технології. Інтегровані системи баз даних та знань. Національні інформаційні ресурси. В рамках виконання даного дослідження створено і впроваджено розробку "Модель визначення сертифікаційного рівня B2 з української мови". Новизна полягає в тому, що вперше в Україні було розроблене програмне забезпечення для визначення рівня володіння державною мовою (рівень B2). Дана розробка є інноваційною ще й в тому сенсі, що дозволяє визначити мовні навички та вміння особи з усіх 5 мовних компетенцій (граматика, аудіювання, читання, письмо, мовлення). Науковий рівень розробки відповідає стандартам для сертифікації з мовної освіти, затверджених Радою Європи. Практичне застосування – діюча модель сертифікації може бути застосована як для громадян України, так і для осіб, які хочуть здобути українське громадянство, легально працевлаштуватися в Україні тощо. Ця НДР є перспективною для державних установ, в сферу компетенції яких може входити визначення рівня володіння державною мовою тих чи інших осіб. Підготовлено електронні версії 5 навчально-методичних посібників, опубліковано 12 наукових статей.

2. Прикладна НДР «Соціальні аспекти українського повсякдення XVI–XVII ст.», науковий керівник – к.і.н., доц. Ворончук І.О.

Обсяг фінансування повний – 1300 тис.грн., зокрема на 2012 – 650 тис.грн.

Пріоритетний напрям – науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; пріоритетний тематичний напрям – проблеми розвитку особистості, суспільства, демографія та соціально-економічна політика. В результаті евристичному пошуку в ЦДІАК України (м. Київ) документального матеріалу з історії українського повсякдення XVI ст. протягом 2012 року було віднайдено, скопійовано, набрано на комп'ютері та археографічно опрацьовано 190 актових документів, що висвітлюють соціальні аспекти повсякденного життя різних страт української людності XVI ст. Новизна проекту полягає у підготовці збірки «Документи та матеріали з історії повсякдення волинської шляхти XVI – першої половини XVII ст.» (обсяг 10 у.д.а.) та збірник «Документи з історії української родини XVI – першої половини XVII ст.» (обсяг 2 у.д.а.), що дає можливість з'ясувати різні сфери повсякдення: як матеріальні (навколишнє середовище, його освоєння, житло, їжу, одяг), так і нематеріальні, зокрема систему соціальних взаємостосунків як всередині окремих верств соціуму, так і поміж ними. Науковий рівень-становлення нового напрямку досліджень з повсякденної історії України як окремої галузі українознавчих наук відповідає світовим аналогам значимість та практичне застосування: видання документальних матеріалів розширить джерельну базу з українознавства. Підготовлені документальні видання та статті знайдуть відображення в загальних шкільних та вузівських курсах з історії України та українознавства,

сприятимуть детальному вивченню цих проблем представниками суміжних гуманітарних наук: соціології, психології, демографії тощо. Оpubліковано 1 монографію, 11 наукових статей.

Найбільш ефективні розробки по темі:

1. Ворончук І.О. Населення Волині в XVI – першій половині XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники. – К., 2012 р. – 712 с.
2. Ворончук І.О. Зауваження щодо підготовки джерельних видань з історії середньовічної та ранньомодерної України // Литовська Метрика в комплексі пізньосередньовічних джерел з історії України: проблеми вивчення та публікації. Матеріали круглого столу. – К., Інститут історії України НАН України, 2012. – С. 12–15.
3. Ворончук І.О. Острозькі, князі // Політична енциклопедія. – Київ, 2012. – С. 526–527.
4. Ворончук І.О. Шляхетський рід Дривинських: генеалогія і матримоніальні зв'язки (XVI – перша половина XVII ст.) // Студії і матеріали з історії Волині. – Кременець, 2012. – С. 195–210.
5. Ворончук І.О. Рід Загоровських у приватному й публічному житті шляхетського соціуму Волині XVI – першої половини XVII ст. // Українознавство. – К., 2012. – № 4.
6. Безпалько В.В. Скарб початку XVII ст. із с. Тетерівське Київської обл. // Нові дослідження козацької доби на Україні. – Вип. 21. – Част. 1. – К., 2012. – С. 171–175 (у співавторстві з Д. Лукашовим).
7. Безпалько В.В. Литовская монета на Волини 1580-х гг. в обращении и денежном счете (по материалам луцких городских книг) // Нумизматические коллекции: наследие исторической Литвы и связанных с ней стран – открытия для просвещения и науки. Международная нумизматическая конференция. Вильнюс, 23-25 мая 2012 г. Тезисы докладов. – Вильнюс, 2012. – С. 151–154.
9. Соціальні стосунки у шляхетському середовищі XVI ст. (за актовими джерелами) // Українознавство. – К., 2012. – № 4.
10. Висотін М.Б. Наслідки союзницьких угод з татарами 1648–1657 рр. для мирного населення Волині // Студії і матеріали з історії Волині. – Кременець, 2012. – С. 358–376.
11. Висотін М.Б. Проблема повернення українських бранців з татарської неволі часів Хмельниччини // Воєнна історія. – К., 2012. – № 4. – С. 70–82.
12. Висотін М.Б. Втрати мирного населення Волині від голоду в період 1648–1657 рр. // Українознавство. – К., 2012. – № 4.

3. Прикладна НДР «Українська культура в контексті світової. Традиції і сучасні тенденції розвитку в умовах трансформації та глобалізації», науковий керівник – д.і.н., проф. Борисенко В.К.

Повний обсяг фінансування – 1547 тис.грн., зокрема на 2012 р. – 773500 грн.

Пріоритетний напрям – науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; пріоритетний тематичний напрям – проблеми розвитку особистості, суспільства, демографія та соціально-економічна політика. Досліджено стан наукової апробації проблеми у вітчизняній та зарубіжній історіографії; обґрунтовано необхідність усвідомлення значення культури та освіти у розвитку майбутнього суспільства, держави, нації, збереження національно-культурної самоідентифікації, що є пріоритетним напрямом науки у світі; визначено позитивні і негативні чинники, що призводять до

асимілятивних процесів у культурі повсякдення, надмірного культивування елементів масової культури. Обґрунтовано необхідність широкої інформованості молоді та інших категорій громадян з питань цілісного образу української національної культури через систему освіти усіх типів та мас-медіа; визначено особливості форм соціалізації молоді у межах функціонування сучасних і традиційних форм культурного спілкування; зосереджено наукові зусилля на осмисленні співвідношення між професійною і народною культурою, досягнень української культури, як світового надбання; здійснено колективні та індивідуальні дослідження, зокрема опубліковано: 3 монографії, 52 статті у наукових виданнях та колективних монографіях, із них 7 науково-популярних статті у періодичних виданнях. Організовано та проведено Міжнародну науково-практичну конференцію у форматі круглого столу «Проблеми культури в українознавстві. Традиції та сучасні тенденції розвитку», де було обговорено такі проблеми: – розвиток культури України в часі і просторі; – трансформація української культури в умовах прискореної урбанізації; – культура повсякдення пострадянського суспільства; – відображення української культури в засобах масової інформації

Найбільш ефективні розробки по темі:

1. Борисенко В.К. Традиційне весілля українців: Унікальні записи кінця XIX – 20-40-х років XX століття / упорядкування, передмова та примітки В. Борисенко. – К.: ВД «Стилос», 2012. – 192 с.
2. Коротя-Ковальська В.П. Українська народнопісенна творчість в українознавстві. Видання друге. Виправлене та доповнене. – К., 2012. – ВД «Стилос». – 319 с.
3. Українки в історії XX-XXI століття / В. Борисенко, П. Кононенко, Є. Сверстюк (та ін.) – К., 2012. – 288 с. (колективна монографія)
4. Борисенко В.К. Жіночі весільні чини в традиційній обрядовості українців // колективна монографія «Народна культура українців: життєвий цикл людини». Т.3. К., 2012. – С. 161-164.
5. Борисенко В.К. Традиції української національної кухні. // Українознавство. – К., 2012. – №1 (42) – С. 147 – 149.
6. Борисенко В.К. Історіософський погляд на традиційну культуру українців найдавніших часів до XVIII століття. // Українознавство. – К., 2012. – №4 (45) – С. 281-283.
7. Коротя-Ковальська В.П. Український танець як невід’ємна частина світової хореографії в українознавстві. // Українознавство. – К., 2012. – №1 (42) – С. 120-126.
8. Коротя-Ковальська В.П. Актуальність української народної музики та співу як духовного буття народу. Збірник наукових праць «Актуальне – народне: Інтерпретації традиційної культури». – Матеріали VII Ювілейних Гончарівських читань. – К.: Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара». 2012. – С. 273-277. – 464 с.
9. Коротя-Ковальська В.П. Духовне виховання особистості через пісенну традицію українців. // Українознавство. – К., 2012. – №3 (44) – С. 104-107.
10. Горенко Л.І. Україна та Європа на межі XVIII–XIX століть: культурно-освітні виміри. // Українознавство. – К., 2012. – №2 (43) – С. 213–219.
11. Горенко Л.І. Роль Едукаційної комісії у формуванні культурно-освітнього простору Білорусі та України кінця XVIII – початку XIX // Мазырщина: людзі, падзеї, час: Матеріали II Республіканскай навук.-практ. конф. (Республіка Беларусь, г. Мазыр, 25-26 мая 2012 г.) / УА МДПУ імя І.П.Шамякіна; [редкал.: В.С.Болбас і інші]. – Мазыр, 2012. – С. 69–74.

12. Горенко Л.І. Микола Грінченко – видатний український музикознавець та перший редактор «Української музичної газети» // Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти: здобутки, проблеми та перспективи: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м.Умань, 8 листопада 2012 р.). – Умань: ПП.Жовтий О.О., 2012. – С.32-37.

13. Жовтий С.А. Становлення системи освіти в Росії: український внесок (друга пол. XVII – XVIII ст.) // Українознавство.– К., 2012. – №1(42) – С. 189 – 194.

14. Жовтий С.А. Значення української духовної літератури у розвитку суспільно-культурного життя Росії XVII ст. // Українознавство.– К., 2012. – №2 (43) – С. 109 – 112.

15. Осипчук О.Ю. Особливості трансформації культури українців в 90-ті ХХ ст. // Українознавство. – К., 2012. – №4 (45) – С.131-135.

16. Пранчук Т.П. Вишивка Чернігівщини: традиції і сучасність. // Українознавство. – К., 2012. – №4 (45) – С. 122-126.

17. Семенова О.В. Народні ремесла українців Середньої Наддніпрянщини в кінці ХІХ – першій половині ХХ століття. //Українознавство. – К., 2012. – №2 (43) – С. 113-118.

18. Семенова О.В. Кустарний шкіряний промисел українців Середньої Наддніпрянщини в кінці ХІХ століття. // Українознавство. – К., 2012. – №4 (45) – С. 151 -158.

4. НДР «Історія в українознавчому контенті навчально-методичних комплектів з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів», заступник наукового керівника – к.філол.н. Пономаренко А.Ю.

Повний обсяг фінансування – 1601 тис.грн., на 2012 рік – 800500 грн.

Пріоритетний напрям НДР – інформаційні та комунікаційні технології, пріоритетний тематичний напрям – інтелектуальні інформаційні та інформаційно-аналітичні технології. Створення й апробація моделі багатофункціонального електронного каталогу-показчика навчально-методичної літератури з української мови для ЗНЗ із різноаспектним відображенням історичного контенту. На основі спеціально розробленої у межах НДР системи моніторингу навчальної літератури проведені інформаційно-аналітичні узагальнення про репрезентацію відомостей з історії в НМК з української мови різних авторських колективів для ЗНЗ. Найбільш ефективною теоретичною розробкою в межах НДР є Концепція створення підручників «Українська мова» для 5-9 класів ЗНЗ (автор Єрмоленко С.Я.), практичним застосуванням якої став підручник «Українська мова» для 5 класу ЗНЗ, що здобув 2 місце на Всеукраїнському конкурсі підручників у 2012 р. і буде використовуватись у навчальному процесі ЗНЗ з 2013 р. Підручник реалізує стратегічну мету – розкриває універсальну природу мови як засобу пізнання, міжособистісного та суспільного спілкування, засобу емоційно-інтелектуального впливу на особистість. Новизна розробленої концепції підручників полягає в дотриманні наскрізних тематичних ліній, обраних для кожного класу, наприклад, тексти вправ і завдання підручника для 5 класу орієнтовані на теми з українознавства; для 6 класу – на теми про видатних українців; у 7 класі в центрі уваги тема «Я – особистість» тощо.

Вийшли друком науково-методичний посібник «Конкурс з українознавства у парадигмі наукових досліджень: історія та сучасність» (315 с., 23,3 у.д.а.).

Підготовлені до друку: довідкове видання «Українознавство в умовах розбудови незалежної України: бібліографія (1989 – 2012 рр.) (224 с., 10,4 у.д.а.); наукове видання –

монографія «Національна художня словесність у системі українознавства IX –XVIII століть» (354 с., 20,9 у.д.а.). Створена система тестових завдань (обсяг – 300 одиниць).

Підготовлено та здано у видавництво 1 підручник; опубліковано 4 посібника та 54 наукових статей.

Найбільш ефективні розробки по темі:

1. Єрмоленко С. Концепція створення підручників «Українська мова» для 5 – 9 класів ЗНЗ //Українознавство. – 2012. – № 4. – С.276 – 279.
2. Єрмоленко С. Літературна норма і мовна свідомість українців Збірник наукових праць ННДІУВІ . Т. 30. – К. : ННДІУВІ, 2012. – С. 189 – 204.
3. Єрмоленко С., Сичова В.Т. Українська мова. Підручник для 5 класу. – К.: Грамота, 2012.
4. Короб А. Навчально-методичний комплект для загальноосвітніх навчальних закладів: понятійно-термінологічний аналіз та критерії впровадження у навчальний процес // Українознавство. – 2012. – № 4. – С. 200 – 205.
5. Матеріали викладання української мови професійного спрямування у національному банку України: Бюлетень ННДІУВІ / Укл. А.Ю. Пономаренко, Н.С. Осадча. – К., 2012. – 48 с.
6. Пономаренко А. Конкурс підручників: ad fontes // Українознавство. – 2012. – № 2.– С. 249 – 252.
7. Пономаренко А. Мова освіти в Україні кінця XVIII – XIX ст.: зауваги до питання // Матеріали X і XI Міжнародних научних семінарів в Санкт-Петербурзі 2012. – С. 317 – 324.
8. Пономаренко А. Репрезентація історичного контенту в підручниках з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів: підходи до аналізу // Українознавство. – 2012. – № 1.– С. 108 –110.
9. Пономаренко А. Уявлення про світ через підручники з мови // Вивчаємо українську мову і літературу 2012. – № 18 (310).
10. Шляхова В. Соціокультурний зміст шкільного курсу української мови // Збірник наукових праць ННДІУВІ. – Т. 30. – К.: ННДІУВІ, 2012. – С. 205 – 211.

IV. Розробки, які впроваджено у 2012 році за межами ВНЗ або НУ

Нові знання , які оприлюдненні у наукових дослідженнях ННДІУВІ впроваджуються у навчальний процес для подальшого їх використання при розробці навчальних курсів в системі освіти, читанні лекцій для студентів, аспірантів; при підготовці наукових досліджень з українознавства; використовуються у шкільних загальноосвітніх навчальних закладах, вищих навчальних закладах педагогічного спрямування; при розробці державних програм з утвердження та популяризації гендерної рівності в українському суспільстві не тільки в Україні, а й в українському зарубіжжі.

V. Інформація про діяльність структурного підрозділу з комерціалізації науково-технічних розробок

Структура ННДІУВІ на 2012 рік до цього часу не підписана МОМолодьспорту України, підрозділу з комерціалізації наукових розробок в Інституті немає.

VI. Список наукових праць, опублікованих та прийнятих редакцією до друку у 2012 році у зарубіжних виданнях, які мають імпакт-фактор

Опубліковані доповіді у зарубіжних наукових журналах та газетах:

1. Видруковані доповіді, які були виголошені 26-28 квітня 2012 р. (м. Гомель, Білорусь) на Міжнародній науковій конференції «Беларусь і суседзі: шляхі фармірування дзяржаўнасці, міжнацыянальнаыя і міждзяржаўныя адносіны» у Гомельскі дзяржаўны універсітэт імя Францыска Скарыны. Доповідь «Сзуіти з «Русі» і «Літві» у персональных каталогах Товариства Ісуса другої половини XVI– першої половини XVIIст.».

2. Hrymch M. House Altars: A Folk Religious Practice in the Rural Ukrainian Settlements of Brazil // The Paths of Folklore: Essays in Honor of Natalie Kononenko, ed. by Svitlana Kukharenko and Peter Holloway. Bloomington: Slavica Publishers, 2012. Pp. 195-210.

3. Hrymch M. Ukrainian-Aboriginal Relations in Pioneer Folk Prose // Winnipeg Papers. – No. 5: Cossacs and Indians? Encounters, Abductions, Guilt, Ballads and Empathy on the Prairie and Beyond / Ed. R.V.Klymasz. – Winnipeg, 2012. – P.11-17; 0.5 др. арк.

4. Пасемко І.П. 75-річний Май Панчук // АМЕРИКА. – ч. 27. – 7 липня 2012 р. – США, Філадельфія (0,2 др. арк.)

5. Пасемко І.П. До 88-річчя Михайла Біласа // АМЕРИКА. – ч. 34. – 8 вересня 2012 р. – США, Філадельфія (0,3 др. арк.)

6. Пасемко І.П. Бойки, гуцули, лемки, поліщуки – на полотнах Михайла Біласа // Журнал «Рідна Школа» (США). – Жовтень 2012. – Ч. 3 (163). (0,4 др. арк.)

7. Пасемко І.П. Іван Петрович Котляревський // Післямова до «Енеїди» авторства Ореста Зілінського, Прага, 1955 // АМЕРИКА. – ч.8 . – 2012. – Філядельфія (0,4 др. арк.)

8. Пасемко І.П. Підсумки і перспективи світових українознавчих досліджень // Журнал «Рідна Школа» (США), ч. 2 (162), Квітень 2012 р. – С. 12-16 (0,35 др. арк.)

Зарубіжних видань, які мають імпакт-фактор з гуманітарних наук на сьогодні немає. У зв'язку з дорученням журналу "Українознавство" до «Пілотного проекту «Наукові журнали України в системі SCOPUS» був надісланий запит на входження до Проекту. Для входження в систему SCOPUS нами було отримано ISSN (як для паперового, так і для електронного варіантів). ISSN – Міжнародний стандартний серійний номер, який дозволяє ідентифікувати будь-яке періодичне видання незалежно від того, де воно було видано і якою мовою. ISSN складається із 8 цифр, де 8 цифра – контрольне число. Журнал «Українознавство» єдине в Україні видання гуманітарного спрямування, яке має ISSN. За 2012 рік в журналі «Українознавство» опрацьовано і опубліковано 204 статті (123,2 у.д.а.).

VII. Відомості про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених

Ради молодих учених в ННДІУВІ немає.

Молоді науковці (до 35 років) ННДІУВІ у 2012 році мали змогу пройти наукові стажування за межами України:

– Інститут інтердисциплінарних досліджень Варшавського університету надав можливість наукового стажування у Варшаві у квітні 2012 року. Під час наукового відрядження до Варшави протягом означеного періоду були здійснені пошук та опрацювання необхідних для виконання держбюджетної теми «Соціальні аспекти українського повсякдення XVI–XVII ст.», документальних джерел та літератури.

– Загребський університет (Хорватія) надав можливість пройти наукове стажування з метою опрацювання змісту хорватських шкільних підручників з історії та пошук на їхніх сторінках інформації українознавчого спрямування та вивчення системи освіти Хорватії.

Окремі статистичні дані про науково-дослідну роботу та інноваційну діяльність студентів, молодих учених

Роки	Кількість студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях та відсоток від загальної кількості студентів	Відсоток студентів, які беруть участь у наукових дослідженнях та відсоток від загальної кількості студентів	Кількість молодих учених, які працюють у ВНЗ або науковій установі;	Відсоток молодих учених, які залишаються у ВНЗ або установі після закінчення аспірантури
2009		0 %	8	0%
2010		0%	8	0%
2011		0%	8	0%
2012		0%	11	2%

VIII. Наукові підрозділи, їх напрями діяльності, робота з замовниками

У 2012 році над виконанням НДР працювали 12 наукових відділів та 2 філії.

Відділ історико-правових та теоретико-методологічних проблем українознавства діє з дня заснування закладу (з 1992 р.). Мета діяльності відділу – розроблення теоретико-методологічної, джерельної бази та інструментарію науки, дослідження особливостей становлення та етапів розвитку українознавства, історіографічне та історіософське осмислення напрацювань попередників з метою активізації і поглиблення процесу становлення українознавства як єдиної системи наукових інтегративних знань.

Відділ української етнології проводить дослідження в галузі етногенезу та етнічної історії, антропології, етнографії, етнопсихології українського народу.

Відділ української філології Соціальні потреби ідеології державотворення, освіти, повернення українців до рідномовних джерел зумовили окреслення концепції і визначення напрямків роботи відділу. Нові аспекти були засвідчені у проблемі викладання української мови як іноземної.

Відділ освітніх технологій Метою діяльності відділу є дослідження концептуальних засад українознавства як науки та навчальної дисципліни, розроблення методології цілісного самопізнання, самотворення народу в таких визначальних сферах його духовності як наука, освіта, виховання. Основні напрями діяльності – розробка концепцій, навчальних курсів, планів і програм, підручників і посібників для впровадження українознавства в систему освіти, науки, культури України.

Відділ геополітики та глобалістики створений у 2000 році. Практичними завданнями відділу є осмислення історичних витоків цивілізаційних процесів в Україні; дослідження феноменів світової та локальної української цивілізації; осмислення динаміки світової та локальної цивілізації в Україні; окреслення орієнтирів цивілізаційного вибору України у XXI ст.

Відділ інноваційних досліджень. Мета діяльності відділу полягає у забезпеченні переходу від фундаментальних і прикладних наукових досліджень науковців інституту до практичного застосування результатів цих досліджень, впровадження досягнень інноваційних технологій в освіту, зокрема, в українознавчі дисципліни. Відділ підтримує зв'язки з випускниками дистанційних курсів як в Україні, так і серед української діаспори, центрами дистанційної освіти та ін. організаціями. Відділом забезпечується проведення Інтернет-олімпіад, лекцій та практичних занять з українознавства, спілкування з проблем українознавства з представниками діаспор.

Відділ наукових комунікацій. Реалізація мети діяльності відділу передбачає безпосередні та інтегровані з іншими відділами види науково-дослідної роботи, зокрема: дослідження інтегративного видання «Українознавство», яке відповідає основним структурним складовим науки українознавства; розвиток парадигмальних засад українознавства. Щоквартальний випуск часопису «Українознавство» унаочнює сукупний науковий доробок у форматі наукових статей представників українознавчої наукової спільноти. Це видання має не лише академічне провадження з підготовки та оприлюднення наукових результатів досліджень, але й номіноване ВАК України як фахове з історичних, філософських та філологічних (мовознавство) наук.

Відділ культурологічних досліджень. До пріоритетних напрямів відділу належать: вивчення культури українців у місцях їх компактного або чисельного поселення, збереження національної ідентичності в умовах іноетнічного оточення; трансформація культури в умовах прискореної урбанізації та глобалізації в країнах осідку найбільшої кількості українців; дослідження функціонування сучасної культури в побуті, в різних соціальних групах для аналітичного та прогностичного осмислення процесів у галузі духовності.

Відділ історичних пам'яток створено з метою дослідження актуальних проблем українського повсякдення та соціальної історії минулих часів (зокрема XVI – XVII ст.), які є пріоритетними й активно розробляються світової історичною наукою, але досі не розглядалися у вітчизняній історіографії. Триває робота по неупередженому і об'єктивному дослідженню історичного життя минулих поколінь через створення системного банку даних, якого в Україні ще не створено.

Відділ міжнародного менеджменту українознавства. На відділ покладені функції головного об'єднувачого центру у справі дослідження історичної долі української діаспори, гуртування українознавчих центрів усього світу, корегування їх роботи. Найважливішим аспектом роботи відділу є встановлення зв'язків, обмін інформацією та досвідом роботи з відповідними державними та громадськими, науковими інституціями в Україні та інших державах, зі світовим українством, сприяння закордонним співвітчизникам в організації вивчення української мови, історії та культури України, підвищення кваліфікації вчителів шкіл

українознавства в діаспорі, створення в мережі Інтернет мапи-атласу центрів закордонного українства.

Відділ цивілізаційного генезису України. Відділ працює в контексті українознавчого концентра «Україна – природа, екологія» та використовує у своїх міждисциплінарних дослідженнях теоретичні здобутки всесвітньої історії. Дослідження в українознавчому полі спрямовані на вивчення взаємозалежності різних груп українського етносу від природних особливостей території проживання; впливу ландшафту на формування психоетнічних настанов українців; вивчаються питання автентичного харчування українців як одного з факторів етнотворчого процесу.

Відділ всесвітньої історії створений у 2012 році. Головне завдання відділу – робота з удосконалення методологічних засад науково-дослідної діяльності в галузях історичного знання, пошук нових актуальних та малорозроблених у вітчизняній історіографії напрямів і тем досліджень із всесвітньої історії, а також поширення головних світових дослідницьких здобутків в українознавчий дискурс осмислення всесвітньої історії. Інноваційні підходи відділу у проведенні наукових досліджень всесвітньої історії виявляються в ліквідації надлишкової ідеологізації історичних процесів, використанні нових методологічних підходів, основним з яких є використання цивілізаційного методу. Тематика наукових досліджень відповідає основним напрямкам наукової діяльності Інституту і полягає в дослідженні таких аспектів: роль України та світового українства у всесвітньо-історичному процесі; історія української еміграції; історична ретроспектива національного, соціально-економічного, політичного та культурницького розвитку країн Європи, Азії та Америки, в яких зосереджені стратегічні інтереси сучасної України; становлення нових незалежних держав та територіальні зміни на політичній карті світу у XX – XXI ст.; історіографія всесвітньої історії.

Важливою складовою у проведенні наукових досліджень є **експедиційні дослідження.** Експедиційне українознавство дозволяє, спираючись на природно-звичаєві та буттєво-сутнісні традиції українців, досліджувати психоетнічні особливості населення будь-якого регіону України. Апробацію цього методу було здійснено науковими співробітниками **філії «Гуцульщина»** під час дослідження психоетнічних особливостей гуцулів Верховинського району Івано-Франківської області із урахуванням природних особливостей цього географічного регіону. Результатом проведених експедицій у 2012 році стали розроблені методики українознавчих експедиційних досліджень, наукові звіти, виступи на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях та ряд статей, що висвітлювали поточні результати експедицій. Колектив відділення «Філія Гуцульщина» упродовж 2012 року цілеспрямовано працював над дослідженням українознавчих проблем Гуцульщини, західноукраїнського регіону та української діаспори. Це уможливило результати досліджень поставити на більш міцну наукову основу.

Відділення «Кримська філія» у 2012 році удосконалювала роботу над проектом «Якісна рівноправна безперервна мовна освіта в Україні», який розроблений на підставі авторських інформаційних технологій та програмних продуктів. Ідея проекту – проголосити та вперше в Україні й зарубіжжі реалізувати принцип рівноправності мов через чітке окреслення стратегії держави щодо рівноправного підходу в Державному (Президентському) стандарті до навчання, викладання та оцінювання української мовної освіти з будь-якої мови, яка введена державою в український освітній простір. Такий принцип рівноправності мов у сфері мовної освіти, уперше проголошений Президентом України, повністю відповідає Конституції України, Закону України «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», Рамковій конвенції про захист національних меншин, політиці Ради Міністрів Європи з мовної освіти та Загальноєвропейським рекомендаціям з мовної освіти. Нова парадигма рівноправності мов у

безперервній мовній освіті стверджує пріоритетність України і буде підтримана світовою та європейською спільнотою.

ІХ. Наукове та науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями

Упродовж 2012 р. продовжена співпраця згідно з угодами, які були підписані раніше.

Упродовж 2012 року продовжена співпраця з Міжнародною мережею дослідників «Skarga-net» (США). Участь у дослідницькому проекті «The Jesuits and the Making of Modernity in Early Modern Poland and East-Central Europe [Єзуїти і творення сучасності у Польщі та Центрально-Східній Європі ранньомодерного періоду]».

Добрі відносини встановлені з Мюнхенським університетом Людвіга Максиміліана. Проведено дослідницьку роботу по виявленню матеріалів у Головному баварському державному архіві, у фондах Баварської державної бібліотеки та Бібліотеки Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана, які стосуються місійної діяльності Товариства Ісуса на українських землях Речі Посполитої та у Московському царстві в останній чверті XVI – середині XVII ст.

Налагоджена плідна співпраця з Інститутом Георга Еккерта з міжнародного дослідження підручників. Проводиться збирання матеріалів та надаються наукові консультації дослідниками інституту по темі «Образ України та українців у сучасних німецьких шкільних підручниках із всесвітньої історії».

Гомельський державний університет імені Франциска Скорини запросив співробітників ННДІУВІ на Міжнародну наукову конференцію ««Беларусь і суседзі: шляхі фарміравання дзяржаўнасці, міжнацыянальнаыя і міждзяржаўныя адносінныі», здійснена публікація наукових статей науковців ННДІУВІ у Збірнику наукових праць університету. Укладено угоду про співпрацю між Університетом та ННДІУВІ.

Укладено угоду про співпрацю між ННДІУВІ та Українським вільним університетом (Німеччина, Мюнхен).

Польське історичне товариство запросило науковців ННДІУВІ для участі у міжнародному конгресі.

Katholischer Akademischer Ausländer Dienst. Участь у науковому семінарі.

Загребський університет (Республіка Хорватія) надав можливість стажування у відділі історії філософського факультету Загребського університету науковому співробітнику ННДІУВІ. Були встановлені особисті наукові контакти із деканом філософського факультету доктором філософії Д.Борасом, начальником Відділу міжнародних зв'язків університету М.Швельо, викладачами історії Д.Аічічом, Д.Хатінцем, І.Гольдштейном.

Був опрацьований комплекс літератури Національної університетської бібліотеки м. Загреб (Республіка Хорватія).

Хорватський державний архів (Республіка Хорватія) надав дозвіл на опрацювання фондів архіву, встановлені контакти із головою архіву М.Хурем.

Хорватський Інститут історії. Налагодження особистих наукових контактів із доктором наук, співробітником Інституту З.Злоді, науковим співробітником Інституту С. Матковичем.

Встановлено особисті контакти та розпочато наукову співпрацю із завідувачем кафедри української мови та літератури Загребського університету С.Паценком.

Союз русинів та українців Республіки Хорватія. Налагоджені особисті відносини, відбулася зустріч та домовленість про подальшу наукову співпрацю із колишнім головою організації С.Бурдою.

Особисті наукові контакти з представниками українознавчих інституцій:

- ректором Українського Вільного Університету проф. Я.Мельник (Мюнхен, Німеччина); директором Науково-дослідного інституту німецько-українських відносин при УВУ проф. Миколою Шафовалом (Мюнхен, Німеччина);
- директором Гарвардського інституту українських студій Сергієм Плохієм (Гарвард, США);
- колишнім директором Центру дослідження історії України ім. Петра Яцика Канадського інституту українських студій при Альбертському університеті Зеноном Когутом (Едмонтон, Канада);
- керівником Історичного семінару кафедри історії Східної і Південно-Східної Європи Мюнхенського університету Людвіга Максиміліана Гвідо Гаусманном (Мюнхен, Німеччина);
- співробітниками Інституту з міжнародного дослідження підручників Георга Еккерта (Брауншвейг, Німеччина);
- професором-емеритом історії Східної Європи Віденського університету, членом Австрійської академії наук, іноземним членом-кореспондентом НАНУ Андреасом Каппелером (Відень, Австрія);
- проф. Франком Сисиним, директором Центру досліджень історії України ім. Петра Яцика Канадського інституту українських студій при Альбертському університеті (Едмонтон, Канада);
- проф. Отаром Баканідзе, директором Інституту україністики Тбіліського державного університету ім. І.Джавахішвілі
- проф. Юрієм Сергєєвим, Надзвичайним і Повноважним Послом України (2000), Постійним представником України при ООН.

Упродовж 2012 року було підписано 6 міжнародних угод про співпрацю і 2 угоди про співпрацю з навчальними закладами України.

1. Білорусь, Гомельський державний університет імені Ф.Скорини. Мета угоди – створення та організація спільних науково-творчих колективів з розробки та здійснення наукових, культурологічних, просвітницьких проектів. Поширення гуманітарної інтелектуальної продукції (угода про співпрацю від 13 лютого 2012 р., термін дії 5 років).

2. Бразилія, м.Прудентополіс, Інститут св. Ольги. Мета угоди – творення інноваційного освітнього простору, що відповідає природній сутності, інтересам, мові й культурі, ментальності української нації з урахуванням принципових освітніх проблем сучасності та багатовікового досвіду українського народу (угода про творчу співпрацю від жовтня 2012, термін дії 5 років). Укладено додаткову угоду про співпрацю з Інститутом святої Ольги (м. Прудентополіс, Бразилія) щодо виконання двох проектів: 1) науково-освітній проект «Українська абетка»: посібник з українознавства для вчителів української мови Бразилії; 2) науково-освітній проект «Українсько-португальський розмовник». Триває підготовка навчально-методичних комплексів для шкіл Бразилії. Розроблено структуру та концепцію українсько-португальського розмовника.

3. Канада, Університет Альберти, Едмонтон. Мета угоди – участь студентів університету у IV Міжнародному конкурсі з українознавства для студентів та молодих учених у грудні 2012 року. 2 студенти університету стали переможцями Конкурсу і отримали сертифікати.

4. Німеччина, Український Вільний університет, Мюнхен. Мета угоди – створення та організація спільних науково-творчих колективів з розробки та здійснення наукових, культурологічних, просвітницьких проектів. Поширення гуманітарної інтелектуальної продукції (угода про творчу співпрацю від 10 жовтня 2012 року, термін дії 5 років).

5. РФ, (Республіка Башкортостан), Міжрегіональна громадська організація «Наукове товариство українців ім. Т.Г.Шевченка». Мета угоди – партнерство в науково-освітній сфері (угода про наукову та творчу співпрацю від 23 серпня 2012 р). У рамках угоди було проведено I Республіканський конкурс науково-дослідних робіт учнів загальноосвітніх та недільних шкіл Республіки Башкортостан «Історія та культура українців Башкортостану». ННДІУВІ видав сертифікати учням та керівникам НДР.

6. Польща, Ягеллонський університет, Інститут географії і просторового господарювання (угода про співпрацю, листопад 2012 р.). Мета угоди – продовження співпраці у видавничій справі: видання «Гуцульського календаря» та журналу «Гуцульщина», на сторінках яких будуть розміщені статті наукових співробітників ННДІУВІ.

X. Інформація про наукову та науково-технічну діяльність, що здійснювалась спільно з науковими установами Національної академії наук України та національних галузевих академій наук

На основі угоди про творчу співпрацю між ННДІУВІ та Інститутом української мови НАНУ завідувач відділу стилістики та культури української мови д-р філол. наук, професор, член-кореспондент НАНУ С. Я. Єрмоленко здійснює наукове керівництво прикладною НДР «Історія в українознавчому контенті навчально-методичних комплектів з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів».

Спільно з відділом стилістики та культури української мови Інституту української мови НАНУ проведено Всеукраїнські наукові читання на пошану С. Я. Єрмоленко (5 грудня 2012 р.).

Упродовж 2012 р. продовжувалася співпраця з Інститутом історії НАН України, Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, Українським інститутом національної пам'яті тощо. Науковці даних інституцій залучені до написання окремих розділів колективних наукових праць.

XI. Заходи, здійснені спільно з облдержадміністраціями або Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями та спрямовані на підвищення рівня ефективності роботи науковців для вирішення регіональних потреб

1. Зустріч з педагогічними колективами Закарпатської області з метою надання науково-методичної допомоги щодо залучення учнів до науково-пошукової роботи, вдосконалення національно-державницького, морально-правового виховання учнів (3 травня 2012 р.), Рахівський район Закарпатської області.

2. Участь у засіданні НМЦ виховної роботи ОУПППЧО при розгляді питання «Про підсумки виховної роботи за 2011-2012 н.р. у ЗНЗ Чернівецької області» (грудень 2012 р., м. Чернівці).

3. Участь у відкритті Музею історії Покуття (м. Снятин Івано-Франківської обл.), створеного за ініціативою н.с. відділу української філології Я. П. Гояна рішенням Снятинського міськвиконкому – рішення від 21.01.2011, №42-2, (17 – 21 грудня 2012 р.).

4. Зустрічі з керівництвом району та обговорення питання підготовки ХХ Гуцульського фестивалю та наукової конференції "Основні особливості соціально – економічного та культурно – духовного розвитку Гуцульського регіону в специфічних етнографічних і гірських ландшафтно-кліматичних умовах в період сучасних глобалізаційних процесів: стан, проблеми, перспективи" (3 березня 2012 р., Рахівський район Закарпатської області).

5. Зустрічі: з головою РДА, заступником голови районної ради, заступником голови РДА, начальником відділу освіти РДА. Обговорено питання співпраці відділення "Філія Гуцульщина" ННДІУВІ з органами влади Вижницького району, організації підготовки і проведення науково-практичної конференції. "Основні особливості соціально-економічного та культурно-духовного розвитку Гуцульського регіону в специфічних етнографічних, гірських, ландшафтно-кліматичних умовах Карпат в період сучасних глобалізаційних процесів: стан, проблеми, перспективи"(12 квітня 2012 р., Вижницький район Чернівецької області).

6. Міжнародна конференція "Крымская школа": перспективы и модели многоязычного образования" (спільна з ННДІУВІ та Сімферопольської міської державної адміністрації).

ХІІ. Відомості щодо поліпшення рівня інформаційного забезпечення наукової діяльності, доступу до електронних колекцій наукової періодики та баз даних провідних наукових видавництв світу, про патентно-ліцензійну діяльність

Упродовж 2012 року проводилася робота по удосконаленню Інтернет-сайту ННДІУВІ «Українознавство» та Інтернет-журналу відкритого доступу «Українознавство», відслідковувалися відвідуваність та релевантність в розрізі окремо взятих країн та проводився контроль за його статистикою: відслідковувалися хіти та унікальні відвідувачі найбільш популярних сторінок та матеріалів.

На сайті ННДІУВІ розміщені Збірники наукових праць ННДІУВІ (29-30 томи) у е-бібліотеці сайту, а також публікації працівників Інституту.

Розміщено матеріали Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів ЗНЗ.

Викладено журнали «Українознавство» №4(41)-2011, №1(42)-2012, №2(43)-2012, №3(44)-2012: всього сторінок Word – 1031, PDF-файлів – 208, TXT-файлів – 208, анотацій – 540 (українською, російською, англійською мовами).

У зв'язку з реорганізацією ННДІУ у ННДІУВІ патентно-ліцензійний відділ ліквідовано.

ХІІІ. Інформація про науково-дослідні роботи, що виконуються на кафедрах у межах робочого часу викладачів

У ННДІУВІ навчальні кафедри відсутні.

XIV. Розвиток матеріально-технічної бази досліджень

ННДІУВІ приладів та обладнань іноземного виробництва вартістю понад 100 тис. грн. не потребує.

XV. Заключна частина

Припинити необґрунтоване втручання у науково-господарську діяльність національної установи. Своєчасно забезпечувати нормативними документами виконання НДР: затвердження структури, штатних розписів тощо. Відновити фінансування установи на рівні бюджетних запитів – припинене надання коштів на комунальні платежі, утримання майнового комплексу, фінансування матеріально-технічної бази НДДКР, відрядження на наукову та експедиційну діяльність тощо. Привести до виваженої відповідності документальний супровід наукової діяльності. Вирішити питання про відновлення набору до аспірантури та роботи спеціалізованої ради за спеціальністю 09.00.12 "українознавство" (історичні та філософські науки).

Директор ННДІУВІ

Кононенко П.П.